

یغما

شماره مسلسل ۸۶

سال هشتم

شهریورماه ۱۳۴۴

شماره ششم

سیدحسین تقی زاده

انجمن فرهنگی ایران و هند

در ابتدای سخن باید بگویم که برای اینجانب، بوسیله گذاشته شدن وظیفه افتتاح انجمن روابط فرهنگی هند و ایران به عهده من، افتخار بزرگی بخشیده شده و بهمین جهت اولین تکلیف من تشکر خالصانه از این حسن ظن و لطف مؤسسان این انجمن است. زمینه ارتباط معنوی هند و ایران بقدری وسیع است که علاقمندی جمعی از دانایان و ارباب فهم این مملکت به هند عجب نیست بلکه اگر عجبی هست در تأخیر تشکیل چنین انجمنی تا حال است.

شبه جزیره‌ای که ما از قرنها باینطرف آنرا بنام «هندوستان» مینامیم مملکتی بوده که با وجود آنکه سکنه آن در نژاد و زبان و دین مختلف بودند، دارای يك آداب و تاریخ مشترك بوده و بمملکت عظیم خود علاقه قوی داشته‌اند حالا این قطعه از حیث سیاست و اداره بدو مملکت تقسیم شده است. معذک اسم هندوستان جهت جامعه آن

روز سه‌شنبه ۲۴ مرداد ۱۳۲۴ انجمن ایران و هند در باشگاه دانشگاه بریاست جناب آقای سیدحسین تقی‌زاده افتتاح یافت. این خطاب است که در آن جلسه ایراد فرموده‌اند.

شبه جزیره است. کلمه هند که ما استعمال میکنیم از لفظ سند آمده با آنکه سند (رودخانه ولایت) حالا جزو هندوستان فعلی نیست. سفر مانی مؤسس دین مانوی بهند در تاریخ معروف است ولی فقط به سند رفته بود.

چون خاک ایران و هندوستان اتصال دارد تمدن این دو قطعه هم از قدیم باهم مرتبط بوده است. اکتشاف تمدن بسیار قدیمی در سند و پنجاب و شهرهای «موهنجودارو» و «هاراپا» که تاریخ آنها نزدیک به پنج هزار و سیصدسال قبل می‌رسد، و شباهت نزدیکی که بین آثار آن نقاط با آثار سومر در جنوب غربی ایران (فعلاً در خاک عراق) ظاهر ساخت و تحقیقات بعدی رشته اتصالی در خط تمدن آسیای غربی و هند و بلوچستان نمایان کرد.

پس از آن ادوار خیلی قدیم قبایل آریائی از خارج و شاید از شمال غربی به هند وارد شده و بیشتر در پنجاب استقرار یافتند. زبان آنها که نشانه‌ای هم از نژادشان تواند بود «آریائی» یعنی شعبه‌ای از السنه هند و اروپائی شرقی بود و شباهت زیاد آن زبان که اثرش در «ریگ‌ودا» یا مجموعه سرودهای قدیم سانسکریتی از سه هزار و دوست سال قبل مانده «باگانا» ها یا سرودهای زردشتی قدیم از حدود قرن ششم قبل از مسیح و از شمال مشرقی ایران قرینه قرابت یا حتی وحدت دو قوم ودائی و اوستائی تواند شد.

قصص و روایات قدیم یا اساطیر دو قوم هم از يك مبداء است. مثلاً «جم» اساطیر ایرانی همان «یم» هندی است. بین عهد سروده شدن وداها و ظهور بودا بمالک و سلطنت‌هایی در هند پدید آمد و تمدنی بومی داشتند. ظهور بودا مبداء نهضت عظیمی بود و دین او در هند مخصوصاً پنجاب و مغرب هند و همچنین در مشرق ایران انتشار وسیعی گرفت و گرویدن «اسوکا» پادشاه بزرگ هندوستان (۲۶۴ - ۲۲۷) قبل از مسیح بآن کیش آنرا باوج عظمت رسانید. در آسیای مرکزی و شمال شرق ایران مملکت کوشان و آنجاها که قلمرو فعلی افغانستان است این دین مراکز زیادی پیدا کرد و بلخ بامعبد معروف بودائی نوبهار که «نواهار» یعنی معبد جدید باشد در ایران نیز شهرت داشت. اگرچه ایرانیان دوره اسلامی آنرا آتشکده فرض کردند متولی

آن معبد « بر مک - یا - بر مک » نامیده میشد و آخرین آنها تحت اطاعت مسلمین در آمده و اولاد او مقامات عمده پیدا کردند و به برمکیان معروف شدند .

بعد از اسکندر حکومت یونانیان در ایران و سلطنت یونانی در پنجاب و باختر بهر حال جهت اشتراکی بین دو مملکت بود . از عهد قدیم آثار ارتباط ادبی بین هند و ایران مشهود است . بازی شطرنج و کتاب کلبله و دمنه و بوذ آسف و بلوهر از هند با ایران آمده است . در دوره قبل از اسلام و مخصوصاً عهد ساسانیان علم نجوم و طب هندی نیز در ایران رواج یافته بود . وجود لغات هندی زیادی در زبان فارسی شاید بیشتر دلیل ارتباط تجارتنی بین دو مملکت و مخصوصاً سواحل هند و خلیج فارس تواند شد . امثله ای از لغات هندی در فارسی را « پاول هورن » عالم آلمانی جمع کرده و خود اینجانب نیز در خطابه ای که بعنوان توجه ایرانیان در گذشته بطب در جمع شیروخورشید سرخ در چند سال قبل خواندم اسامی عده معتدبه از نباتات را در فارسی که اصلاً هندی هستند شمردم . در دوره اسلامی از وقتیکه از اوایل قرن اول مسلمین داخل ملتان و سند شدند روابط عالم اسلامی با هند از طریق بری از راه ایران بود و ظاهر آ این روابط غالباً بوسیله ایرانیان بود . تسلط قرامطه در ملتان علامت ارتباط آن نواحی با مراکز اسمعیلی عراق و ایران است . بعد از سبکتکین و اخلاف او این روابط بین عالم اسلامی و هند بسیار وسعت گرفت ، اگرچه برای هند بعلم آنکه این رابطه بطریق استیلا و تعرض مذهبی بود نامطلوب بود لکن بعدها که هند بهای مسلمان تمدنی اسلامی و هندی تأسیس کردند امتزاج کاملتر گردید .

تاریخ اشتراك آداب و روابط علمی و عرفانی بین دو مملکت را با جزئیات آن دوست فاضل ما آقای فریدنی مشایخ بطور کاملتری جمع و یادداشت فرموده اند و من اگر میخواستم این رشته را دنبال کنم چیزی بهتر از آن نبود که آن یادداشتها را که ایشان با کرم خاص با اختیار من گذاشتند بعرض آقایان محترم برسانم . لکن چون گمان میکنم وظیفه عمده اینجانب امروز افتتاح کلام و آغاز نظیر این مجالس است باید همه آن معلومات ذی قیمت در یک خطابه خود ایشان در یکی از جلسات آینده انجمن بسمع آقایان برسد .

من فقط بعصر خودمان باید اشاره بکنم و بگویم که همین امروز ما چقدر میتوانیم از هند و تمدن و علوم و آداب و فلسفه آن مستفید گردیم. هند امروز در راه ترقی است و وضع سیاسی و اقتصادی آنها بسیار محکم و متین و قابل سرمشق بودن است. هند سالیان دراز تحت تسلط بیگانگان بود و امکان انبساط برای وی کم بود. لکن بمعجرد آزادی برای انضباط امور خود افتاد و در هفت هشت سال، بیش از سی چهار سال راه رفت و در غالب رشته‌های ترقیات مدنی راهی زیاده می‌مود. اگر انجمن ما در تهران بشناساندن اوضاع هند و معارف و آداب آن خطه خدمتی بکند و بوسیله خطابه‌های مفید و وسایل دیگری که در اساس نامه انجمن پیش‌بینی شده واسطه تفاهم و آشنائی بیشتر این دو ملت بشود مددی مهم به معرفت و تمدن انسانی و صلح دوستی بین‌المللی نموده است.

من سابقاً گفتم که اینجانب از ایام جوانی از دوستان هند و هندیها بودم و با آزادی طلبان آنها همکاری کردم و برای این اخلاص تمتد اجری بهتر از این نمیشد که مرا باین مقام که در آن ایستاده‌ام پذیرفته و افتخار داده‌اند و اینک بهمین چند کلمه برای افتتاح انجمن اکتفا نموده حضار محترم و سایر هموطنان را بشرکت در کار این انجمن و عضویت در آن دعوت مینمایم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

تصحیح بسیار لازم

شماره گذشته (ص ۱۹۲-۲۴۰)، شماره پنجم سال ۱۳۳۴ (شماره مردادماه)،
نمره مسلسل ۸۵ است.

سر صفحه تصحیح نشده، یعنی با اشتباه مکرراً شماره چهارم تیر ماه ۱۳۳۴
چاپ شده است.

از مشترکین ارجمند خواهشمندست فوری تصحیح فرمایند که در تجلید
اشتباه نشود. (پشت جلد درست است).